

Для прийняття ефективних управлінських рішень стосовно витрат необхідно також володіти достовірною інформацією щодо місць їх формування, центрів відповідальності, величини здійснених витрат, причин відхилень планових витрат від фактичних.

Систему управління витратами необхідно націлювати на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності фермерського господарства.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. В. Ще раз про тлумачення сутності понять «затрати» і «витрати», «витрати виробництва» та «виробнича собівартість» / К. В. Безверхий // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2010. – № 2(52). – С. 222–228.
2. Бондар І. Ю. Управління витратами виробництва та собівартість продукції / І. Ю. Бондар, В. І. Пахомов. – К.: КНТЕУ, 2000. – 341 с.
3. Грещак М. Г., Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.
4. Колісник Г. М. Складові системи управління витратами підприємницьких структур: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urau.donetsk.ua/~masters/2013/iem/bondik/library/kolisnuk.pdf>.
5. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства / С. Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.
6. Скоропад І. С. Механізм формування витратами підприємства / І. С. Скоропад // Науковий вісник НЛТУ України / Економіка, планування і управління галузі. – 2010. – С. 229–231.
7. Турило А. М. Управління витратами підприємства: навч. посібн. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 120 с.
8. Цимбалюк Л. Г. Формування та управління витратами виробництва / Л. Г. Цимбалюк, Н. П. Скригун, Л. І. Антошкіна. – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 240 с.

Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х. З.

УДК 631.15.017.3

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА ТА СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Плотнікова М.Ф., к. е. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Потреба пошуку альтернативних напрямів розвитку національної та світової економічної системи, зміщення акцентів на користь споживання за принципом розумної достатності, природодоцільної діяльності, гармонізації відносин суспільства та середовища його існування, потреба відновлення потенціалу Землі активізували пошук дослідників у напрямі формування засад безвідходної життєдіяльності, органічного землеробства та біоадекватних методик освіти й виховання молоді з метою зниження антропогенного навантаження на планету в майбутньому. Пермакультурний дизайн є системою оптимізації використання наявних ресурсів з можливістю відновлення родючості ґрунтів й біорізноманіття території за повного забезпечення населення необхідними органічними продуктами харчування та сировиною для переробки.

***Ключові слова:** суспільний розвиток, сільський розвиток, сталий розвиток, біодинамічні технології виробництва, агропродовольча безпека, глобалізаційні виклики, родові помістя, родові поселення.*

Постановка проблеми. Побудова сучасної ринкової моделі на основі економічного зростання та нарощування обсягів виробництва стала причиною чисельних соціально-екологічних проблем внаслідок спричинення неповоротного впливу на навколишнє середовище. Зокрема, інтенсивне впровадження пестицидів, хімічних добрив, використання технічних засобів та паливно-мастильних матеріалів стало причиною зниження родючості ґрунтів, виснаження територій, їх спустошення з позицій біологічного різноманіття флори та фауни. До того ж з роками знижується окупність вкладень як фінансових, так і матеріальних (так, протягом останніх шістдесяти років повернення добрив врожаєм скоротилось в п'ятдесят разів). Диспропорції в системі споживання, зокрема у сфері продуктів харчування з переважанням цукру та жирів (внаслідок низьких витрат на їх виробництво у великих обсягах, легкості у транспортуванні та зберіганні) та малорухливий спосіб життя, спонукали призвели до появи населення з надлишковою вагою. Вказані причини стали основою зниження темпів приросту національного багатства й дали підстави для подальших пошуків у напрямів його формування й активізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Регуляторно-економічні основи розвитку країни, в тому числі на регіональному та галузевому рівні є предметом дискусії класиків економічної думки Дж. Гільдера, Д. Грейсона, Ж. Жуангцинга, В. Квионгжина, І. Канта, Дж. Кейнса, К. Маркса, В. Мегре, В. Медікова, М. Мескона, М. Павлова, Ж.-Ж. Руссо, А. Сміта, П. Самуельсона, Б. Санта, В. Тіанія, Р. Фатхутдінова, Ф. Хайєка, що актуально й наразі. Водночас переважання еволюційного та інституційного підходів як напрямів інтеграції аграрного сектору та сільських територій у світову економічну систему є сферою інтересів О. Бородіної, В. Власюка, Ю. Губені, С. Дем'яненка, Б. Пасхавера, Г. Черевка. Аспекти державного регулювання відносин в агропромисловому секторі в умовах євроінтеграції висвітлюються в працях В. Андрійчука, О. Бородіної, О. Булавки, В. Власова, П. Гайдуцького, Т. Зінчук, В. Іванюти, І. Кравчук, М. Кропивка, В. Месель-Веселяка, О. Могильного, Л. Молдаван, Б. Пасхавер, І. Прокопи, В. Россохи, І. Свиноуса, О. Скидана, О. Шпичака, В. Юрчишина. Інноваційно-інвестиційні підходи до формування аграрного сектору описані В. Гейцем, Б. Данилишиним, С. Дем'яненком, В. Збарським, Р. Фатхутдиновим. Багатоаспектість розвитку досліджувалась Л. Бойком, О. Дацієм, М. Коденською, О. Крисальним, М. Маліком, П. Саблуком, О. Шпикуляком та іншими. Водночас відсутність єдиного бачення щодо механізму розв'язання наявних проблем активізують діяльність пошуковців у напрямі обґрунтування системного підходу щодо вектору суспільно-екологічного та економічного розвитку сільських територій.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є висвітлення механізмів гармонізації суспільного розвитку крізь призму оптимізації соціально-екологічних та економічних відносин на сільських територіях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан сільських територій України характеризується не лише значними структурними, функціональними та пов'язаними із ними демографічними проблемами (якщо у розвинутих країнах рівень життя сільського населення постійно підвищується внаслідок відповідної державної політики, особливо це стосується територій з ускладненими умовами проживання та ведення господарської діяльності, наприклад, гірська місцевість, то в Україні у цьому відношенні зберігається ціла низка гострих проблем), він також відзначається значним потенціалом до розвитку сільськогосподарської та інших видів підприємницької діяльності на селі. Відмітимо, що реалізація потенціалу територій є неможливою без ґрунтового дослідження проблем і перспектив економічного розвитку сільських територій не як другорядної після міст за важливістю категорії, а як повноцінної та потребуючої активної підтримки складової регіональної економіки, що є не лише місцем виробництва сільськогосподарської продукції, але й територією проживання та отримання доходів третини населення держави.

Підвищення продукування синтетичних консервантів, поліпшувачів смаку, емульгаторів, стимуляторів та ГМО підвищує енергоємність виробництва продовольства (подекуди енерговитрати становлять 500 калорій в розрахунку на кожен отриману для споживання у продуктах харчування) та вимагає великих земельних площ для його продукування, що знижує суспільну ефективність діяльності [1]. Іншими словами, споживання нафти та створення ренти внаслідок нераціонального споживання ресурсів є причиною соціально-екологічних катаклізмів сучасності. Доцільна достатність як принцип суспільного споживання та життєдіяльності окреслює межі виробництва, що сприяють забезпеченню потреб населення за одночасного відновлення природно-ресурсного потенціалу планети. Системами стійкого розвитку, що підтримують даний принцип є агролісівництво, пермакультурний дизайн, органічне землеробство, безвідходна життєдіяльність (в тому числі використання відновлюваних джерел енергії), біоадекватні методики в освіті та вихованні, що дозволяють зберегти біологічне різноманіття та значний простір для відновлення діяльності в природних умовах. Деколонізація думки, свідомості та уяви на перше місце висуває традиційну притаманну народам світу мудрість та скромність. Такими є президенти країн Латинської Америки Ево Моралес (Болівія), Рафаель Корреа (Еквадор), Хосе Мухіка (Уругвай), які конституційно закріпили уявлення про гідне життя у гармонії з природою. Серед історичних особистостей подібні підходи пропагували Махатма Ганді (Індія), Мюррей Букчин (США), Олександр Чаянов (СРСР), Серж Латуш (Франція) та інші [1]. Узагальнення їх праці дозволяє сформулювати принципи стійкого розвитку: 1) активна життєва позиція; 2) життя в гармонії з природою; 3) біологічне різноманіття; 4) свідомо розумна достатність у споживанні; 5) розвиток

місцевої економіки, локальна господарська діяльність в природних умовах за зниження її інтенсивності; 6) споживання сезонних та місцевих продуктів харчування; 7) відсутність ренти; 8) підвищення ролі територіальних громад у розвитку місцевості, забезпечення умов для особистісного зростання (в першу чергу духовного).

Наразі розвиток причин сільські території України характеризуються монофункціональністю, що концентрується навколо сільського господарства, як основного виду діяльності та джерела доходів лівової частки мешканців сіл. Недостатній рівень реалізації людського та земельного потенціалу сільських територій України є причиною наявних диспропорцій. Ведення сільського господарства як основного виду економічної діяльності в сільській місцевості є недостатньо організованим та малоефективним, характеризується значними асиметріями внаслідок відсутності системної державної політики та ініціювання необхідних реформ та ринкових змін. Недостатній рівень вирішення проблемних ситуацій та нейтралізації перелічених негативних факторів значна частина сільського населення була і залишається зайнятою у сільському господарстві, в тому числі на присадибних ділянках, що дозволяє забезпечувати власні потреби за низької доходності та високої трудомісткості. Альтернативи наявного стану є незначними, що зумовлено порівняно низькою щільністю розселення мешканців сільських місцевостей, відсутністю підтримки підприємницьких ініціатив та джерел інвестиційного забезпечення, незадовільним рівнем розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, відсутністю доступних можливостей професійної підготовки, недоступністю інформаційного забезпечення щодо альтернативних видів діяльності, високою ресурсомісткістю виробництва, що фінансуються за залишковим принципом тощо. Внаслідок вказаних причин посилюються міграційні процеси, що погіршують демографічну ситуацію сільських територій, знижуючи наявну частку населення у працездатному віці, а також збільшують соціальне навантаження на активну частину зайнятого населення [2-5].

Забезпечення біологічного різноманіття, естетичної та духовної спрямованості взаємовідносин Людини та Природного середовища дозволяє зменшити вплив технократичної системи та, як наслідок, суспільних витрат за одночасного підвищення енергетичного виходу продукту з одиниці земельної площі та забезпечення стійкості системи в довгостроковій перспективі. Враховуючи вище перелічене, оцінку національного багатства пропонуємо здійснювати залежно від можливості території щодо забезпечення довгостроково розвитку на основі підвищення якісного характеру її складових, як визначальних елементів гармонійного розвитку суспільства та природного середовища. Поєднання духовного та фізичного розвитку є запорукою підвищення рівня свідомості та оптимального впливу людиною на природні процеси як основи відродження нації та розквіту суспільства. Світова практика екологічного руху дозволила сформувати бачення щодо тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку територій (рис. 1).

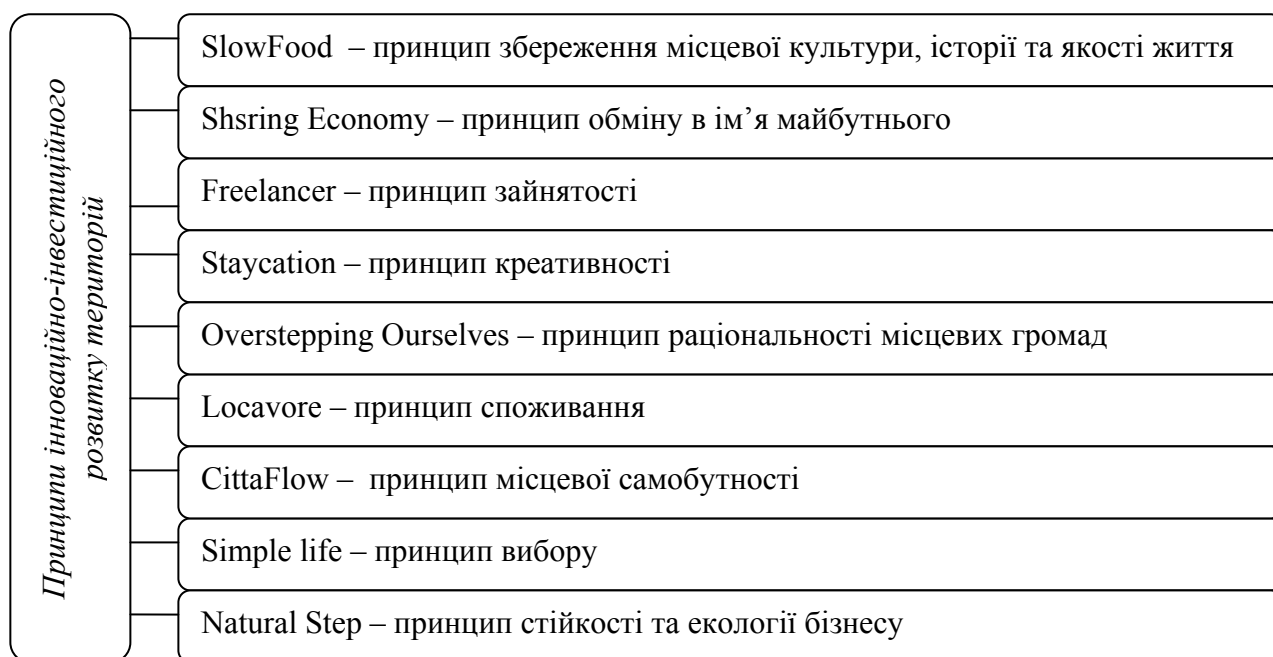

Рис. 1. Принципи інноваційно-інвестиційного розвитку територій
Джерело: власні дослідження з використанням досвіду [15-18].

Напрямом розвитку локальної економіки є філософія, що передбачає бажання ділитися, обмінюватися, а не накопичувати (Shsring Economy). Зокрема, неекологічними далекі подорожі, що пов'язані зі зміною місця перебування, з наданням переваги свідомого відпочинку в місцях проживання (staycation), прикладом якого є велотуризм, піші подорожі, дачний відпочинок, які є й економічними й сприяє отриманню різноманітних вражень (найбільшим забруднювачем в світі є транспорт, зокрема повітряний). Такий вид відпочинку підтримує місцеву економіку й є патріотичною формою суспільних відносин.

Принцип раціональності споживання (Overstepping Ourselves) – розумної доцільності громадських систем є інструментом розвитку місцевих громад та територій, наприклад проект Urban Space 100 (облаштування ресторану, виручка від реалізації послуг якого йде на потреби міста). Принцип «повільних міст» (CittaFlow) є підходом щодо збереження місцевої самотності, який дозволяє не допустити ТНК, великі торгівельні мережі, корпорації та інші глобальні комплекси на місцеві ринки та у систему життєдіяльності громад з метою збереження діяльності представників дрібного та середнього бізнесу – «оберегів» місцевої історії та культури. Сповільнення темпів життя передбачає концентрацію на підвищенні якості, зручності та комфорту для життя напротиагу «фаст фуду» як напряму прискорення ритму існування. Іншим аналогічним заходом є автономного виживання території (locavore), що передбачає систему виборів на користь місцевого споживання продуктів харчування, відвідування закладів відпочинку, місцевих громад та економіки (як форми підтримки місцевого населення з одночасним стимулюванням їх чинити аналогічно, – «де народився, там і знадобився»).

Принцип раціонального споживання (simple life) передбачає відмову від несезонних товарів внаслідок їх неекологічності та надання переваги місцевому сезонному харчуванню, яке вирощене на відстані до 100 км від місця проживання споживача. На противагу вказаному підходу використання несезонних товарів, наприклад, овочів та фруктів, є економічно витратним та екологічно небезпечним з позицій навантаження на навколишнє середовище. Будучи доповненими принципами природного шляху (Natural Step) Карл-Хенрика Роберта (Karl-Henrik Robert), такими як: 1) недопущення впливу високої концентрації речовин, що були видобуті з земної кори (наприклад, корисних копалин як нафта, газ та інші) та 2) вироблені людиною (поліхлоровані дефініли – ПДХ, інсектициди, ядерні відходи та інші хімічні речовини та з'єднання, що не зустрічаються в природі); 3) недопущення технократичного впливу, що знижує здатність природного світу до відновлення (надмірна ловля риби в океані, знищення верхнього шару ґрунту – ерозія, тотальне вирубування лісів, розробка копалин з повною зміною рельєфу тощо); а також 4) недопущення існування людства в умовах, що систематично позбавляють можливості задоволення власних потреб (наприклад проживання у злиднях тощо) [17] вказані принципи реалізують стратегію стійкості природного розвитку суспільства та бізнесу.

На думку Т.О. Зінчук, І.І. Кравчук, В.В. Россохи, П.Т. Саблука О.В. Скидана та інших дослідників саме багатофункціональність розвитку сільських територій, розширення несільськогосподарських видів діяльності за умови державних механізмів підтримки та сприяння розвитку сприятиме перетворенню сільських територій на динамічно розвинуті центри національного господарства, де населення користується соціально-економічними благами, що за якістю та кількістю максимально наближені або перевищують сформовані урбаністичними системами, в тому числі щодо можливостей особистого (кар'єрного) розвитку та забезпечення економічного достатку [5, 15-18]. У світлі вищесказаного багатофункціональний характер діяльності на сільських територіях покликаний знизити рівень бідності та забезпечити максимально можливу кількість населення стабільним джерелом доходу. Міжнародний рух у напрямі реалізації вказаних задач отримав назву GEN (Global Ecovillage Network) президентом якого є Роберт Холл [9]. При цьому одним з пріоритетних напрямів розвитку сільського господарства визнано виробництво органічної сільськогосподарської продукції, обсяги вирощування якої в усіх країнах світу зростають.

Регіональний потенціал України є оптимальним щодо реалізації багатофункціональної програми сільського розвитку за умови визначення критерію його оцінки та механізмів забезпечення ефективності, зокрема на основі стандартизації, інформаційної підтримки та активізації ролі населення. Незважаючи на необхідність реформування структури зайнятості діюча агропромислова модель розвитку вітчизняного села є певною мірою виправданою оскільки дає змогу пройти кризові явища в економіці без додаткових бюджетних витрат (наразі наявна ситуація дає змогу сільському

населенню забезпечувати себе продуктами харчування та мінімальними доходами, достатніми для існування). Подальше формування оптимальної структури видів економічної діяльності пов'язане із врахуванням, різноманіття складу населення (їх віковою та професійною структурою, щільністю заселення території), наявністю природних, фінансових, інформаційно-комунікаційних та техніко-технологічних ресурсів, рівнем розвитку інфраструктури та її експлуатаційним станом тощо. Поряд з позитивними зрушеннями в глобальному економічному середовищі наслідки технократичного впливу людини на навколишній світ змушують дослідників шукати альтернативні напрями вирішення наявної ситуації. Немоżliвість самостійного вирішення питань організації життєдіяльності в межах міст у напрямі зниження високої загазованості повітря, забезпечення родини якісною питною водою, безпечними та поживними продуктами харчування, що не містять шкідливих домішок спонукає мешканців урбанізованих територій шукати їм альтернативу. Так, завдяки приватним структурам, громадським організаціям, ТНК, урядовим ініціативам активізувалися громадські рухи щодо відновлення соціально-екологічного та економічного потенціалу територій [6].

Поява альтернатив традиційним формам зайнятості ілюструє практику часткового переміщення суспільних відносин в інформаційне середовище (розрахункові операції, інформаційні відносини з клієнтами, відстеження логістичних схем руху товару тощо), що дозволяє урізноманітнити спектр надаваних послуг та можливостей їх реалізації за одночасного підвищення мобільності учасників. Розширення можливостей реалізації власного потенціалу сільською молоддю в межах міських населених пунктів, за межами країни та у власних громадах визначене наявністю подальшого вибору зайнятості й рівня доходу у відповідності до рівня кваліфікації та здатності до праці. Організація дистанційної форми роботи (редактором, дизайнером, письменником, програмістом, опосередковано через запровадження ІТ технологій, вахтовим методом тощо) практично знімає обмеження щодо обов'язкового характеру фізичного перебування в місці продажу результатів праці, сприяє розвитку такого виду діяльності як фрілансер (freelancer) – (наприклад, проєкт OpenMind Ореста Зуба) та інших видів бізнесу. Намітилася світова тенденція щодо позитивної динаміки переселення людей з міст до сільської місцевості та інформатизації суспільства [7-13]. Частка такого населення становить близько 15% від загальної кількості й постійно зростає. Характерними їх ознаками є молодість (середній вік переселенців – 35 років) й ширший світогляд (постійно проявляється інтерес та впроваджуються технології стійкого розвитку та свідомого споживання, економіки спільного проживання (sharing economy), органічного землеробства та пермакультурного дизайну, ноосферної освіти та виховання, безвідходної життєдіяльності, в тому числі використання відновлюваних джерел енергії та енергетичної ефективності; існує практика реалізації екологічних проєктів та старапів, впровадження

екологічного транспорту та електромобілів, створення та функціонування ферм-комун, екологічних й родових поселень.

Мешканців таких поселень можна поділити на чотири типи: 1) «натуралісти» – прихильники здорового способу життя, натуральних підходів до виробництва та життєдіяльності, що постійно займаються самоосвітою (близько 15% від загалу); 2) «дрифтери» (молодь, яка відстежує тренди та модні тенденції – 25%); 3) «мінімалісти» (люди середнього віку схильні до розумної достатності, – діють за принципом «менше споживай – менше витрачай» – 25%); 4) інші групи (виявляють змішаний характер інтересів (35%). Спільним для всіх груп населення є те, що вони більше уваги приділяють перебуванню на природі, проводять фізичні та духовні оздоровчі практики, надають перевагу стійкому розвитку. Близько 10% таких мешканців йдуть на природу й практично не приїздяють у міста, 20% – ведуть органічний спосіб життя в місті, 70% – «дачники» – поєднують періодичне (наприклад, на вихідні) перебування на природі із життям у місті.

Зарубіжний досвід переконує у матеріалістичних підходах до оцінки природних та суспільних ресурсів в умовах ринкового середовища. Останнє проявляється у переконанні, що відновлення природних ресурсів проходить без участі людини і було здійснено до її (Людини) появи фактично без врахування наслідків господарських процесів, ініційованих людством [3-5]. Результатом впровадження такого підходу на практиці стала руйнівна дія людської спільноти на середовище існування («зрубання гілки, на якій сидимо»). Поява в 50-60-х рр. XX ст. альтернативного бачення отримало назву «зеленої хвилі», коли представники міської спільноти стали переселятися в сільську місцевість. Прикладом реалізації такого підходу є вітчизняна та світова практика створення й функціонування екологічних та родових поселень, яка на прикладі пермакультурного дизайну, органічного землеробства, технологій біодинамічної господарської діяльності та життєзабезпечення населення яскраво ілюструє перспективні можливості розвитку особистості людини в процесі реалізації природодоцільної діяльності за умови довгострокового (понад 200 років) характеру відновлення природно-ресурсного потенціалу, духовного та культурного росту людей [14, с. 5-8].

Визначально, що бажання людей жити за містом не є пов'язаним з рівнем достатку, формою та характером роботи, а є зумовлене прагненням жити в гармонії з природою, самостійно нести відповідальність за власне та життя своїх близьких, а також формувати середовище існування у відповідності з законами Всесвіту. Динаміка переселення мешканців міст на пострадянській території охоплює такі етапи: 1) створення дач та їх кооперативів (80-90-ті роки XX ст.); 2) зведення котеджів та формування котеджних містечок (кінець 90-х рр. XX ст. – початок XXI ст.); 3) розвиток родових садиб та родових поселень як форми поєднання інтересів родини, громади та природи (кінець 90-х XX ст. – по сей день). Нормативне регулювання та характеристика форм сільського буття наведена в таблиці. Проведений аналіз діяльності особистих селянських господарств, дачних

кооперативів, котеджних містечок, родових поселень України засвідчив, що порівняно невелика площа земельної ділянки в дачному кооперативі та котеджному містечку є недостатньою для формування агроєкосистеми, спроможної в повній мірі забезпечити потреби їх власників. В той же час індивідуальний характер вирішення питань членами особистих селянських господарств та котеджних містечок знижують інтенсивність та ефективність таких ініціатив.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика дачної, котеджної та родової форм життєдіяльності населення

Ознака	Особисте селянське господарство	Дачний кооператив	Котеджне містечко	Родове поселення
Середній розмір ділянки	для ведення особистого селянського господарства – до 2,0 га ^{1, 2}	0,05 га (для індивідуального дачного будівництва – до 0,10 га) ¹	для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах – до 0,25 га, в селищах – до 0,15 га, в містах – до 0,10 га ¹	1 га ³
Житлове будівництво	Капітальне будівництво не дозволене	Житлове та капітальне будівництво дозволені		
Наявність об'єктів інфраструктури	Відсутні об'єкти інфраструктури	Дороги, електропостачання, рідше – газопостачання, інше практично відсутнє	Наявність доріг, газо-, водо-, електропостачання та водовідведення, рідше – магазини, школи, кафе та інші	Відповідно до потреб мешканців
Взаємодія мешканців	Практично відсутня	Обмежена форма взаємодії, управління на рівні правління	Індивідуальний підхід до вирішення питань життєдіяльності та господарювання	Формування територіальної громади як органу вирішення питань життєдіяльності та господарювання
Ініціативність та здатність до розвитку	Практично відсутня або обмежена	Практично відсутня або обмежена	Низький рівень ініціювання соціально-екологічних та економічних проектів	Високий рівень ініціювання соціально-екологічних та економічних проектів

¹ ст. 121 Земельного Кодексу України, ² ст. 5 Закону України «Про особисте селянське господарство», ³ проект Закону України «Про родові садиби та родові поселення».

Джерело: власні дослідження.

Активна громадська позиція мешканців родових поселень, яких в Україні нараховується близько 100, дозволяє їм спільно вирішувати питання інфраструктурного забезпечення, розвитку освіти та виховання, зміцнення здоров'я, організації життєдіяльності та господарських процесів за межами міста в гармонії з природою. Загальна динаміка розширення площ земельних ділянок з метою самостійного ведення життєдіяльності та господарювання населенням дозволили визначити її оптимальний розмір, що становить 1 га (мінімально можлива площа, що дозволяє сформувати самодостатню екологічно безпечну систему). Останнє передбачено Концепцією «Родова садиба», представленою й схваленою Кабінетом Міністрів України у 2009 р., в 2010 р. підтриманою 8, а 2014 р. – 10 міністерствами та відомствами, а також НААНУ в особі ННЦ «Інститут аграрної економіки». Суть ідеї «Родова садиба» полягає у наступному: «Надати законодавче право кожному громадянину України при бажанні отримати 1 га землі для облаштування родової садиби безоплатно, в постійне або довічне користування, без права продажу, з правом передачі лише у спадок».

Розвиток вказаних тенденцій знайшов своє відображення в Україні. Зокрема, в Житомирській області налагоджено новий механізм співпраці суспільства та держави. Ця схема включає Коло поселень області та інститут громадських організацій, які співпрацюють з державними організаціями та органами державного управління (обласна державна адміністрація, обласна рада, влада на місцях). Як результат, проведено громадські слухання та круглі столи на обласному та районному рівнях, розглянуто пропозиції громадських організацій на колегії ОДА. Наслідком такої діяльності стало відродження 12 населених пунктів на сільських територіях. Аналогічного за масштабами, перспективами, корисністю для людей та держави проекту в країні не існує. Реалізація концепції планомірного розвитку сільських територій підтримана Кабінетом Міністрів України, активно розвивається Міністерствами аграрної політики та продовольства, Міністерством соціальної політики та Міністерством освіти та науки, діє постійна робоча група в ННЦ «Інститут аграрної економіки України» та планово розробляється тематика УААН, проводяться історико-культурні та творчі фестивалі. Налагоджується співпраця, а також реалізується програма навчання потенційних поселенців в межах інших регіонів, в тому числі за межами України (Латвія, Литва, Естонія, Білорусь тощо). Практика проведення круглих столів на всіх рівнях засвідчила наявність інтересу з боку державних органів влади та представників громадськості щодо відродження сільських населених пунктів на засадах органічного землеробства, безвідходної життєдіяльності (в тому числі альтернативних джерел енергії), біоадекватних методик освіти та виховання.

В просторі вищої гармонії немає й не може бути нічого випадкового. В ньому навіть елементарна частка несе в собі принцип фрактальної подоби енергії цілого, а отже несе його досконалість. Реалізація ідеї «Родове помістя» є багаторівневою об'єктивною реальністю єдності енергій не лише різної полярності, але й різної інтенсивності, частоти вібрацій. Саме множинність та компліментарність поряд з універсальністю реалізації

функцій та задач її векторного розвитку, відкриття людиною в собі Творця є умовою прояву власного потенціалу, спрямованого на удосконалення свідомості та навколишнього простору. Права творчості та свободи вибору є дарами Бога, які виділяють людину з всього суцього. Лише людина спроможна творити нерукотворний простір, об'єднуючи колективну свідомість не матерією, а духом, враховуючи єдині канони Всесвіту, в які закладена подібність фрактальної подоби цілому. Людина, створена за цими канонами, несе в собі ознаки можливості багаторівневого та багатомірного простору, відтвореному в гармонії любові та творчості з Природою.

Висновки. Причини, що змусили тисячі осіб по всьому світу залишити урбанізовані міста й шукати вирішення питань організації життєдіяльності за його межами стали: високий рівень засміченості водного, повітряного та ґрунтового покриву та одночасна нездатність місцевих адміністрацій змінити ситуацію на краще; нееквівалентний обмін понесених людиною затрат праці та здатністю забезпечити себе високоякісними продуктами харчування й привабливим екологічним середовищем існування; бажання взяти відповідальність за життя себе та оточуючих та самостійного вирішувати питання власної безпеки й забезпечення необхідними умовами життєдіяльності; бажання впливати на формування моделі суспільства майбутнього через сприяння відновленню природного біобалансу й створенню суспільства на засадах територіальної громади та самоуправління.

Законом існування є розвиток – невинний рух, еволюція простору та структур у ньому. Самовдосконалення системи «Людина» неможливе без удосконалення світу навколо. Гармонізація відносин «Людина-Природа» можливе завдяки механізму забезпечення споживчих потреб суспільства з відновленням природно-ресурсного потенціалу на основі природоодічної безвідходної життєдіяльності, запровадженню відновлюваних джерел енергії, органічного виробництва та біоадекватних методик освіти й виховання внаслідок цілісного характеру вдосконалення частин та світу в межах реалізації концепції «Родове помістя». Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на виявлення важелів забезпечення стійких засад соціально-екологічного та економічного розвитку в умовах євроінтеграції та децентралізації влади в Україні.

Список використаних джерел:

1. Теория антироста, как альтернатива сверхпотреблению [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusplt.ru/world/nastoyaschaya-vlast-u-vsemirnoy-ekonomicheskoy-oligarhii-11908.html>
2. Хвесик М.А. Інституціональна модель природокористування: пострадянський формат / М.А. Хвесик. – К.: Кондор, 2007. – 788 с.
3. Вайнштейн А.Л. Учет природных ресурсов в составе национального богатства и баланса народного хозяйства / А.Л. Вайнштейн // Вопросы экономики. – 1965. – №7. – С. 67-73.
4. Скидан О. В. Планирование устойчивого сельского развития / О. В. Скидан // Management theory and studies for rural business and infrastructure development. – 2011. – № 2 (26). – Р. 220–226.
5. Зинчук Т. А. Устойчивое развитие сельского хозяйства Украины в условиях евроинтеграционной адаптации / Т. А. Зинчук // Устойчивое развитие [Болгария]. – 2014. – № 15. – С. 40–45.

6. 35 успешных экопроектов. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rodovid.me/eco_startup/35-uspeshnyh-ekoproektov.html
 7. Екологічне поселення в Латвії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amatciems.lv/rus/ideja.html>
 8. Christian D. L. Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities / D. L. Christian. – Paperback: New Society Publishers, 2003. – 273 p. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://archive.org/details/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Comm
 9. GEN (Global Ecovillage Network). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gen.ecovillage.org>
 10. Gilman R. The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony - with itself as well as nature - is tough, but attainable / R. Gilman // Context Institute. Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era, 2013. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman1/>
 11. Living in harmony: inspiring stories from ecovillages. Editor: Dalia Vidickiene. Vilnius: BMK Leidykla, 2013 – 124 p.
 12. Inspiring Stories from Ecovillages: Experiences with Ecological Technologies and Practices. Editors: Ansa Palojarvi, Jarkko Pyysiainen, Mia Saloranta. Vilnius: BMK Leidykla, 2013. – 120 p.
 13. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development / M. Plotnikova // Regional Formation and Development Studies. – 2015. – №3. – P. 134-144.
 14. Zhuangqing Z. Rural Development and a Harmonious Society / Z. Zhuangqing, W. Tianyi, W. Qiongjin. – Beijing Foreign languages press, 2007. – 152 p.
 - 15.. Plotnikova M. Innovational investment development vector of rural territories / M. Plotnikova, Y. Bogoyavlenska // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development. – 2014. – №36. – №2. – P. 382-393.
 16. Plotnikova M. Innovative character of rural territories social potential realization / M. Plotnikova // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development. – 2014. – №36. – №4. – P. 956-958.
 17. Natural Step. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.thenaturalstep.org/our-approach/>
 18. Мир дизайна: Как 9 семей живут и ведут хозяйство на своих фермах. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.houzz.ru/ideabooks/5520699> 8
- Рецензент – д.е.н., профессор Махмудов Х. З.*

УДК: 351.72:338

ІНСТРУМЕНТИ ТА ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ Й УПРАВЛІННЯ НИМИ

*Репілевський Е.В., к.е.н., докторант
Херсонський державний аграрний університет*

Визначено особливості сучасного етапу трансформацій аграрної сфери економіки, реформування сільських територій в умовах проголошеної необхідності децентралізації влади. Обґрунтовано інструменти та засоби їх державного регулювання й управління, в т.ч. регіонального менеджменту. Виявлено проблеми та переваги їх використання. Сформульовано основні завдання, функції, принципи, складові та очікувані результати.

Ключові слова: державне регулювання, управління, децентралізація, засоби, інструменти, трансформації, аграрна сфера, сільські території, розвиток, удосконалення.